

בפתח הספר

פרקי שירה כבר קנה לו מוניטין של כתב עת המיועד לפרסום ולההדרה של טקסטים ראשוניים מן הספרות של ימי הביניים ושלוחותיה. לקובץ זה נתלקטו יצירות ויוצרים ממרחבים וממרכזים שונים. המאמרים בקובץ שלפנינו, הרביעי במספר, ערוכים על פי מרכזי השירה הנדונים בהם ובסדר זמנם.

את הקובץ פותח מאמרו של חוקר צעיר, אבי שמידמן, המהדיר ברכות מזון מפויטות לאירוסין שנמצאו בגניזה ובתוך כך הוא עומד על החלוקה בין טקס האירוסין לטקס הנישואין המשתקפת מפיוטי ברכת המזון. מהדורה נוספת של גילוי מן הגניזה באה במאמרו של מיכאל רנד 'אולזו לז ללו' – קדושתא קילירית לשמיני עצרת', והיא תרומה חשובה לפרסום יצירת הקילירי ופירעון חוב לשלום שפיגל, שגילה את היצירה והתחיל בההדרתה. משלים את גילוי הגניזה מאמרו של יהודה רצהבי 'ארבע קינות חדשות מן הגניזה'. את שירת 'תור הזהב' בספרד מייצג מאמרם של ישראל לוין וטובה רוזן 'פיוטים חדשים מתוך הקדושתא "מארץ שפלנו" לרבי משה בן עזרא', המבשר על המהדורה המדעית לשירת הקודש של משה אבן עזרא.

חלקו השני של הקובץ מייצג את השירה המאוחרת מגלות ספרד ועד למאות האחרונות בתימן ובמרוקו. בתווך עומד מאמרו של שלמה אלקיים, המציג את מחזור פאס ומגיש לקורא פרסום ראשון של פיוטי תחינה מתוך המחזור. שני מאמרים עוסקים בבני דור הגירוש: מאיר נזרי מהדיר את הבקשות השקולות של רבי משה ב"ר יצחק אל-אשקר. מאמרם של אפרים חזן ודורון יעקב מתאר את קליטתם של מגורשי ספרד בקרב תושבי אלג'יר המקומיים ואת מערכת היחסים בין תלמיד למורה: בין המשורר אברהם בן זמרה לעלאל בן סידון סעדון, בן למשפחה מכובדת באלג'יר. פרק זה משתקף משירים שכתב בן זמרה לכבודו של עלאל ומפיוטים שהגיעו אלינו ממורשתו של עלאל. היצירה העברית במרוקו במאות השמונה-עשרה והתשע-עשרה מיוצגת בסוגה מיוחדת המוצגת זו הפעם הראשונה במאמרו של תמר לביא ורחל משיח 'איגרות ניהומים מחורזות מאת ר' רפאל אהרן מונסוניגו'.

המאמר האחרון נושק למאה העשרים: יוסף טובי דן ב'שריד מדיוואן יוסף עובדיה – מבשר הגאולה האחרון בתימן'. במאמר ארבעה שירים, שעיקרם שירי פולמוס, המעידים על מחברם, על הנושא המשיחי בתימן ובעיקר על חיוניות השירה בתימן, המשמשת כלי ביטוי בתחומי ההווה השונים.

הנה כי כן קובץ זה גם מציג מרחבים של מקום ושל זמן בשירה העברית לדורותיה ולמרכזיה. כמו בקבצים הקודמים אף בקובץ זה מצאו העורכים לנכון להציג מגוון של גישות לההדרת טקסט ולדרך העמדת הביאור לשירים. לפיכך נהגו מידה של גמישות ואפשרו לכל מחבר לנהוג על פי שיטתו הוא בההדרה, בביאורים לשירים, בדרך ציון המקורות ובהצגת הנוסח.

תודה וברכה לכל העושים במלאכת הספר: לעובדי הוצאת הספרים של אוניברסיטת בר אילן – הגב' מרגלית אבישר, מנהלת ההוצאה, והגב' אן למדן, ששקדו על הכנת הקובץ בנאמנות ובמיומנות. כמו כן שלוחה תודה לגב' חיה אלחייני, עורכת הלשון של הקובץ, ולגב' אירית מקמל מרכזת המערכת, שסייעה בהתקנה לדפוס. בהצלחת הספר נבורך כולנו.

העורכים